

ností případu, zda duševní porucha je takového rázu, že svobodné a vážné rozhodnutí vylučuje. A tu správně seznaly nižší soudy, že podle okolností a stavu zjištěného znalci žalovaný při podpisu směnky svobodné a vážné rozhodnutí učiniti nemohl proto, že vyplynulo z jeho duševní méněcennosti, která přičetnost a možnost, postřící následky jednání, vylučovala, takže jeho rozhodnutí nebylo výplodem zdravého rozumu, nýbrž mělo důvod v chorobném nedostatku rozvahy a vůle. Proto je úsudek nižších soudů, že podpis žalovaného na směnce za takových okolností nebyl platně připojen, správným.

Čís. 5219.

Je-li majitel podniku pojištěn proti následkům zákonného povinného ručení a pojištění vztahuje se na náhradní nároky jak proti pojištěnému tak i proti jeho zástupci (dílovedoucímu), jde v posléz uvedeném směru o smlouvu ve prospěch třetího podle §u 881 druhý odstavec obč. zák.

Otázku, zda a ve kterém okamžiku také třetí osoba nabývá práva, aby mohla žádati plnění, jest řešiti nejen podle ujednání (pojišťovací smlouvy), nýbrž i podle povahy a účelu smlouvy.

Zní-li pojišťovací smlouva i ve prospěch třetího, jest i tento povinen, by dbal přesně pojišťovacích podmínek.

Pokud neoznámení o podání žaloby nelze pokládati za hrubou nedbalost podle §u 32 (3) poj. zák.

(Rozh. ze dne 18. srpna 1925, Rv I 1365 25.)

Majitelka mlýna Emilie P-ová byla pojištěna u žalované pojišťovny proti následkům povinného ručení. V pojištění byly zahrnuty náhradní nároky, jež budou vzneseny nejen na pojistníka, nýbrž i na jeho zástupce (reditele, inženýra, dílovedoucího). Dílovedoucí v podniku Emilie P-ové byl Antonín L. V podniku utrpěl úraz učň Josef Z. (viz rozhodnutí čís. sb. 4472) a domáhal se na Antonínu L-ovi náhrady škody, spor však prosoudil, Antonínu L-ovi byly přisouzeny útraty, jichž však neobdržel, ježto Josef Z. požíval práva chudých. Žalobě, již domáhal se Antonín L. na základě pojistky Emilie P-ové náhrady útrat na žalované pojišťovně, procesní soud první stolice vyhověl. **D u v o d y:** Dle návrhu ze dne 9. května 1913, kterého se dovolává pojistka ze dne 24. května 1913, svědčící Emilii P-ové, jsou pojištěním kryty náhradní nároky, které budou vzneseny nejen na pojistníka, nýbrž i na jeho zástupce (ředitele, inženýra, dílovedoucího). Není tedy pochybnosti, že ve smlouvě o pojištění jest obsažen ve smyslu §u 881 obč. zák. novelisovaného znění též slib, že též tento třetí ze smlouvy práv má nabýti. Emilie P-ová byla pojištěna výslovně ve své vlastnosti jako majitelka mlýna a pily; podobný podnik, obzvláště, jedná-li se o ženu, vede se přirozeně v návrhu naznačeným zástupcem. Účelem pojištění bylo, zbaviti podnik vůbec starosti (nebezpečností), které vznikají ze zodpovědnosti při vedení takového podniku, takže není pochybnosti, že smlouva byla uzavřena nikoliv pouze ve prospěch Emilie P-ové, nýbrž také jejího zástupce, jemuž vedení podniku náleželo, tedy také ve pro-

spěch žalujícího, na kteréhož se bez odporu hodí zvolený výraz (dílavedoucí), k čemuž zvláště vytknouti dlužno, že přiměřenost tohoto výrazu se strany žalované ani nebyla napadena pokud se týče nepřiměřenost jeho ani uplatňována nebyla. Uváží-li se veškeré tyto okolnosti, třeba považovati za jasně projevený a pojistkou přijatý úmysl pojištěncův, aby také pro žalobce ze smlouvy přímo práva vzešla. Tím odpadá též potřeba zabývatí se úvahami strany žalované, kterými odůvodňuje návrh na zamítnutí žaloby, rozeznávajíc mezi nebezpečnostvými, které pro smluvního pojistníka vznikají z toho, že musí provozování svého závodu obstarávati jinými osobami, a pro které žalovaná pojišťovna nárok, odpovídající jejím povinnostem uznává, na straně jedné, a mezi nebezpečnostvými na straně druhé, která vznikají pro tyto posléz jmenované osoby s jejich činností v provozování závodu. Nárok žalobní jest tedy smlouvou o pojištění odůvodněn a to vzhledem k ustanovení čl. 11 podmínek, dle kterých spor se provede jménem pojištěncovým a společnost nese všechny náklady sporu a nemá práva srážeti je z pojištěné sumy. Neprávem proto odpírá žalovaná strana náklady sporu žalobci nahraditi. Neprávem dovolává se žalovaná toho, že žalobce ve smyslu čl. 11 podmínek měl pojišťovnu žádati, by mu zřídila zástupce, kdyžť žalovaná dopisem z 3. března 1922 prohlásila, že případ nemůže pro jeho neoznámení vzíti na vědomí, ovšem z omylu, jelikož případ vskutku žalované byl oznámen. Úraz nezletilého Z-a byl vyloženě úrazem v podniku podrobeném zákonnému úrazovému pojištění, jak to též žalovaná sama v dopise ze 7. března 1920 vystihla. Pojištění u žalované co se týče škody z důvodu zákonného ručení ustupovalo tedy zcela v pozadí co do věci samé a nároky z pojištění proti žalované se ztenčily v podstatě pouze na otázku útrat sporu, která vznikla teprve až tehdy, když poručenstvo nezletilého Josefa Z-a se rozhodlo přece žalobou vystoupiti, a která nabyla významu jen proto, že nezletilý žalobce požíval práva chudých. Proto také bezdůvodně žalovaná uplatňuje, že oznámení o podání žaloby teprve po měsíci, totiž dopisem ze dne 2. března od Dra K-a na žalovanou řízeným bylo učiněno, neboť podle zvláštností případu nebylo rozdílu, zda zpráva tato byla podána ihned v nejbližších dnech, či týdnech. Stanovisko, které žalovaná strana dopisem ze dne 3. března 1922 zaujala, bylo přesně zamítavé a nelze je vykládati jinak, že, bylo-li zamítavé naproti manželům P-ovým, že by bylo jiným naproti nynějšímu žalobci. Důsledky tohoto rozhodnutí musí žalovaná strana nastoupiti, to tím více, že není důvodu, shledávati v postupu, jakým povinné zprávy žalované straně byly podávány, hrubou nedbalost. Jedině takováto hrubá nedbalost by vzhledem k §u 32 zák. čís. 501 z r. 1917 mohla míti za následek, by vstoupila v účinnost ustanovení §u 16 pojišťovacích podmínek, které na případy neoznámení pojí následky ztrátu nároku z pojištění, to tím méně, že v tomto případě nelze vůbec shledávati souvislost mezi způsobem oznámení, tak jak je žalovaná vytýká, na straně jedné a zjištěním příhody a náhrady na straně druhé. Tím, že žalovaná pojišťovna odepřela případ vzíti na vědomí, nastala pro nynější žalující stranu svého času jakožto stranu žalovanou nutnost se brániti a zříditi si právního zástupce a nelze nic dovozovati z toho, že Antonín L. byl při volbě právního zástupce omezen v tom směru že by musil voliti

toho svým zástupcem, koho manželé P-ovi si zvolili, nehledě ani k tomu, že by v poměru procesních stran dřívějšího sporu mohlo nastati střetnutí se zájmů Antonína L-a se zájmy druhých spolužalovaných. O d - v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Napadajíc právní názor prvního soudu dospěla odvolatelka k závěru, že smlouva s Emilií P-ovou není smlouvou na cizí účet v technickém slova smyslu, nýbrž toliko smlouvou ve prospěch třetího ve smyslu prvního odstavce Šu 881 obč. zák., i kdyby nešlo jen o pojištění ve prospěch Emilie P-ové, nýbrž o pojištění osoby třetí (žalobce). Podle tohoto zákonného ustanovení však tato třetí osoba získává také přímého práva a to podle druhého odstavce téhož Šu 881, má-li plnění býti hlavně k prospěchu této třetí osoby. V tomto případě stalo se pojištění zřejmě na prospěch žalobce a za jeho souhlasu, který projevil zřetelně tím, že podal tuto žalobu (§ 863 obč. zák.). Jest tedy dílovedoucí Emilie P-ové Antonín L. k této žalobě aktivně oprávněn i podle vlastního názoru odvolatelčina. Tomu neodporuje ustanovení Šu 11 poj. podm., že spor se povede jménem pojištěncovým, neboť tím jest pouze stanoveno, že spor nepovede pojišťovna, ale není tím vyloučeno, že se sporu účastní zástupce pojištěníkův, který, jsa v pojišťovací úmluvě zahrnut, v tomto případě na náhradu škody byl žalován, a obrana jeho byla stejně nutnou, jako obrana majitelky závodu. Zcela správně vyvrátil již první soud námitku odvolatelčinu, že nastala po rozumu Šu 16 poj. podm. ztráta nároku vůči pojišťovně, poněvadž Emilie P-ová jí nedala zpráv o tom, že na jejího zástupce (dílovedoucího) byl vznesen nárok a podána žaloba, a že se pojišťovna o tom dověděla teprve z dopisu Dra S-a ze dne 10. ledna 1924, což prý nutno označiti jako hrubou nedbalost podle Šu 32 (3) poj. zák. čís. 501 17. Dotyčné, věci i zákonu vyhovující důvody napadeného rozsudku nevyvrací odvolatelka svými vývody, ani ty nepřesvědčují, že tu jde o hrubou nedbalost, která by po rozumu Šu 32 (3) poj. zák. odmítavé stanovisko žalované pojišťovny oduvodňovala. Obrana nynějšího žalobce ve sporu s Josefem Z-em byla nutnou, ježto byl také žalován a jako dílovedoucí se obával kolise svých zájmů se zájmy spolužalovaných majitelky mlýna a jejího manžela jako zástupce, byl oprávněn a nucen zříditi zvláštního právního zástupce. To vše ale vyvolala žalovaná pojišťovna tím, že — jak doličeno — zcela bezdůvodně zaujala stanovisko naprosto odmítavé. Nárok na náhradu nákladů sporu přísluší žalobci, poněvadž byl pojištěncem, což bylo již oduvodněno.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D u v o d y:

Dovolatelka, opírající dovolání o dovolací důvody podle čís. 2 a 4 Šu 503 c. ř. s., považuje za kusost odvolacího řízení, že v něm nebyl proveden: a) dukaz svědkem Ottou A-em, zda se dovolatelka o žalobcově osobě a že žalobce byl svého času také žalován Josefem Z-em, dozvěděla teprve z dopisu Dra S-a ze dne 10. ledna 1924, zda tudíž dříve ani netušila, že je žalobce žalován současně s manžely P-ovými, b) že nebylo zjištěno, zda žalobce skutečně zaplatil Dru S-ovi zažalovaný peníz 14.175 Kč 20 h, zda mu tedy vzešla škoda v tomto penízi. V oné příčině poukazuje k tomu, že podle čl. 11 pojišťovacích podmínek jest pojiště-

nec povinen žalobu naň podanou ihned pojišťovně předložiti, jinak pozbývá podle čl. 16 nároku na náhradu, že tudíž bylo povinností Emilie P-ové, jako pojištěnce, by žalobu, podanou na Antonína L-a, ihned jí předložila, nebo jí aspoň oznámila, že žaloba ta byla již na něho podána Josefem Z-em, že toho však Emilie P-ová neučinila ve svém dopisu ze dne 2. března 1922 prostřednictvím Dra K-a a neučinil tak ani žalobce, že se tím provinil hrubě proti pojišťovacím podmínkám. V druhé příčině zdůrazňuje, že tím, že žalobci byly přisouzeny útraty 14.175 Kč 20 h, není ještě dokázáno, že žalobce nedostal tuto částku nahrazenou, že mu tedy vzešla škoda v této výši. Dovolací soud neshledal, že by tímto byl podle čís. 2 Šu 503 c. ř. s. uplatněný důvod dovolací opodstatněn, neboť je s odvolacím soudem za jedno v jeho úsudku, že okolnosti, o kterých je dovolatelkou důkaz postrádán, jsou pro rozsouzení této rozepře nerozhodny. V první příčině jest ovšem správně, že i třetí osoba, jejíž zájmy jsou pojištěny, je povinna, právě tak zachovávat smluvené podmínky pojišťovací jako smluvník sám, a, když se hrubě proviní proti těmto podmínkám, že to má v zápětí ztrátu jejího náhradního nároku proti pojišťovně. Než již nižší soudy vyložily s pečlivou obsažností a přiléhavě, že dovolatelkou žalobci na vrub kladené opomenutí nelze považovati za takovou hrubou nedbalost, která by podle Šu 32 (3) pojišťovacího zákona (předpisu to již nyní platného) měla vzhledem ku čl. 11 a 16 pojišťovacích podmínek za následek ztrátu náhradního nároku proti dovolatelce. Dovolací soud schvaluje úplně také odvolací stolicí schválený závěr prvního soudu, že stanovisko zaujaté dovolatelkou v jejím dopisu ze dne 3. března 1922, když už o podání, tudíž o existenci žaloby věděla z dopisu Dra K-a, bylo úplně zamítavé, a jest lhostejno, že bylo zamítavé jenom proti manželům P-ovým, poněvadž tím bylo zamítavým i proti žalobci. Proto dovolací soud uznal, že oznámení, že byla podána žaloba také na Antonína K-a, v tomto případě bylo by zbytečnou formalitou. Ostatně dovolatelka mohla se při obyčejné péči při obstarávání svých záležitostí, byvši zpravena, že byla žaloba podána, a že jde při tom také o její práva, alespoň nahlédnutím do žaloby přesvědčiti o stavu věci a mohla užiti oněch procesních možností, které jí dává zákon. V druhé příčině je závažno, že proti dovolatelce nebyl uplatněn žalobou nárok podle Šu 1042 obč. zák., nýbrž přímý, závazkový, z předpisu Šu 881 odstavec druhý obč. zák. i třetí osobě bezprostředně plynoucí nárok, jehož předpokladem není, by útraty byly již skutečně zaplacený. Proto i tato okolnost je pro rozsouzení rozepře nerozhodna. Nesprávné posouzení právní spatřuje dovolatelka v právním názoru odvolacího soudu, že jde o smlouvu ve prospěch třetího podle Šu 881 odstavec druhý obč. zák., a že žalobci jako třetí osobě vzešel proti ní přímý nárok. Dovolatelka poukazuje k tomu, že podle tohoto ustanovení rozhoduje především obsah úmluvy, zda má třetí osobě vzniknouti ze smlouvy přímý nárok, čili nic, a odvolává se na obsah pojišťovacích podmínek, z něhož dovozuje, že osoba, která podepsala pojišťovací návrh, jest za všech okolností totožna s osobou, která má jedině nárok na plnění proti pojišťovně v případě škody a že proto také pojišťovací podmínky používají názvu »pojištěnec« jak pro osobu, která uzavřela pojišťovací smlouvu podpisem návrhu, tak i pro osobu, které ze smlouvy

té jediné přísluší nárok na pojistné plnění. Leč dovolatelka zdůrazňuje svými vývody pouze první předpoklad §u 881 odstavec druhý obč. zák. Podle toho zákona otázka, zda a ve kterém okamžiku také třetí osoba nabývá práva, by mohla žádati plnění od slibujícího, musí býti řešena (nejenom) podle ujednání, nýbrž i »podle povahy a účelu smlouvy«. Zákon tedy nepraví, že záleží jenom na smluvní vůli stran tedy jenom na obsahu pojišťovacích podmínek, jimiž byla projevlena podpisem návrhu smluvní vůle. Ale ani tím, co zákon praví, a což činí »ze smlouvy ve prospěch třetích osob« nikoliv jednotný ústav právní, nýbrž nějakou theoretickou abstrakci z případu nemajících vespolek ničeho společného, jenom že v nich za určitých předpokladů má pro třetí osoby vzejít samostatné oprávnění, není vlastně pověděno nic jiného, nežli že smlouvy mohou i třetím osobám za určitých okolností — jimiž není jenom smlouva, nýbrž i povaha a účel smlouvy — dávat samostatné oprávnění. Podle v úvahu přicházejícího návrhu vztahuje se pojištění Emilie P-ové jako »majitelky mlýna a pily, zaměstnavatelky služebných atd.« na »náhradní« nároky, které na základě zákonných ustanovení budou vzneseny na podepsanou Emilii P-ovou, nebo jejího zástupce — ředitele, inženýra, dílovedoucího poškozenými, jejich pozůstalými, nemocenskými pokladnami, úrazovými pojišťovnami dělnickými, nebo jinak oprávněnými v případě, že v podniku a provozování podniku (o který jde) bylo zaviněno poranění nebo jiné tělesné poškození osob — je tedy zřejmo už ze samého ujednání, ale také z povahy a účelu smlouvy, že v konkrétním případě žalobcově má smluvní plnění sloužiti výhradně ku žalobcovu prospěchu, pro to svědčí žaloba i vykládací pravidlo §u 881 odstavec druhý, druhá věta obč. zák. Vzešel-li takto žalobci vůči žalované přímý nárok náhradní, jest oprávněn, přímo jej žalobou uplatniti, kteréžto právo nemůže mu vzíti ani čl. 11. pojišťovacích podmínek, o němž ostatně případně uvedl odvolací soud, že mu je rozuměti tak, že spor nemá býti prováděn pojišťovnou. Poněvadž jde o samostatné právo žalobcovo, nikoli o právo Emilie P-ové, nemůže je uplatňovati tato, neboť není podměttem tohoto práva. Pokud tvrdí dovolatelka, že podle pojišťovacích podmínek slouží pojišťovací plnění alespoň v první řadě a tudíž hlavně ku prospěchu její smluvnice Emilie P-ové, která podle zákona ručí za provoz svého podniku a tudíž i za své zaměstnance, že proto je dala pojistiti, by se zbavila tohoto rizika, ocitá se nejbližše správnému nazírání právnímu na právní podstatu žalobního nároku. Připustila vlastně přijetím Emilií P-ovou už podepsaného pojišťovacího návrhu možnost samostatného ručení žalobcova jako dílovedoucího za úrazy v podniku Emilie P-ové při jeho provozování sběhlé, které pojala do oblasti pojištěného nebezpečství. Tvrdí-li nyní, že Emilie P-ová proto je dala pojistiti, by se zbavila tohoto rizika, přehlíží, že tím nejde o nějaké riziko Emilie P-ové, nýbrž o samostatné riziko žalobcovo z toho duvodu, že koná v podniku Emilie P-ové zodpovědnou a to osobně zodpovědnou službu dílovedoucího — dopustila-li tedy tento způsob pojištění, uznala tím, že pojišťuje podle ujednání, a podle povahy a účelu smlouvy výhradně žalobcovo nebezpečenské riziko, z něhož po případě bude žalobce osobně práv, že tedy plnění je určeno výhradně ku žalobcovu prospěchu.